Испании, Греции, Албании, Андорры, Армении, Франции, Румынии, Чехии, Португалии. Внутрипартийная демократия не угрожает партийной дисциплине и вмешательству государственных органов власти в иерархические и организационные особенности внутрипартийной коммуникации. Ярким проявлением процесса демократизации внутрипартийного взаимодействия является внедрение «праймериз» (внутрипартийных выборов). Это позволяет регулировать взаимоотношения групп интересов внутри политических партий без обострения конкурентной борьбы за лидерство и возможных негативных последствий (например, распада партии).

Ключевые слова: *политическая партия, группы интересов, внутрипартийная коммуникация, партийная дисциплина, партийная демократия.*

Timchenko M., postgraduate student of the Department of politology Oles Honchar Dnipropetrovsk National University (Dnepropetrovsk, Ukraine), E-mail: mihail_timchenko@mail.ru

Features of political interaction of interest groups in the intra-party communication processes.

Abstract. *The study communication processes within modern political parties is impossible without establishing the basic principles of the party. Throughout the history of political parties of their organizational structure has undergone great changes. In modern developed democratic countries, political party structure consists of a number of different interest groups and pressure. Despite the common association ideological, social and political objectives and interests of these groups within the political parties are trying to fight and compete for leadership in the policy-making process.*

The most important internal feature of modern political parties is forming the system of coordination of interests within the party. First of all this is achieved by creating a system of communication interaction interest groups, the party elite and counter-elite. The relationship between these elements of the party depends largely on the existing system of party discipline, party ethics and the existing hierarchical system of interaction between the party leadership and «ordinary» members of the party, between central hierarchical structures of the party and the local, between party members included in the various parliamentary and governmental and non-parliamentary groups within the party and so on.

Ensure optimal form of inner communication is the formation of interest groups Institute of party democracy. In most developed countries, certain elements of party democracy established by law. Similar rules exist in the legislation of Germany, Italy, Spain, Greece, Albania, Andorra, Armenia, France, Romania, Czech Republic and Portugal. Internal party democracy is not threatened by party discipline and intervention of public authorities in the hierarchical and organizational features of inner communication. A clear manifestation of internal party democratization process of interaction is the introduction of «primaries» (internal party elections). This allows you to adjust the relationship between interest groups within political parties without increased competition for leadership and possible negative consequences (such as the collapse of the party).

Key words: *political parties, interest groups, inner communication, party discipline, party democracy.*

УДК 327 (477)

Лаврук Т. П.
кандидат політичних наук,
доцент кафедри філософії, філософії права і юридичної психології
Івано-Франківського університету права ім. Короля Данила Галицького
(Івано-Франківськ, Україна), E-mail: visnukDNU@i.ua

КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ

Анотація. *Суб'єктивна складова політичних пріоритетів є вагомим фактором ідентифікації їх сутності . Все ж, загалом політичні пріоритети зумовлені ціннісними преференціями, котрі є об'єктивним результатом розвитку політичної свідомості.*

Особливості циркуляції політичних цінностей, пріоритетів, законів та принципів в умовах інформаційного суспільства актуалізують науковий пошук для визначення їх структури та закономірностей.

Ключові слова: *інформаційне суспільство, політичні цінності, політичні принципи, політичні пріоритети, політичні закономірності, політичні ідеології.*

Цінності, ціннісні орієнтації та їх системи визначають стан, характеристики суспільства загалом і окремої особистості. Характерно, що інтерес до вивчення ціннісної тематики помітно підвищується в кризові та перехідні періоди розвитку суспільств, пов'язані не лише зі зміною умов життя, соціальних структур суспільств, але і з переоцінкою цінностей та їх систем (утвердженням нової нормативно-ціннісної моделі, а відповідно і змінами в процесі функціонування і розвитку суспільств). Перед людством відкриті різноманітні можливості подальшого розвитку, але чіткий формат майбутнього знаходиться в безпосередній залежності від цінностей, котрі визначають процес прийняття рішень, від того, наскільки чітко людство усвідомлює доцільність змін у динаміці й тенденціях розвитку ціннісної архітектоніки, яка неухильно екстраполюється на формування відповідних соціально-політичних реалій [4, с. 92-93].

Позаяк, цінності визначаються потребами та інтересами індивіда та суспільства, вони мають автентичну структуру і особливу ієрархію, в основні якої знаходяться фундаментальні, необхідні для життя людини блага (природні багатства, матеріальні умови життя – житло, харчування, система охорони здоров'я тощо), а також фундаментальні цінності, котрі залежать від соціальної сутності людини, його духовної природи.

Перша група цінностей, так звані утилітарні цінності, визначається зовнішньою щодо людини метою. Практична, утилітарна цінність є цінністю засобів, оскільки корисність речей та інструментів визначається завданнями, які ті покликана виконувати. Виконавши покладене на неї завдання, річ втрачає значення, а відтак перестає бути цінністю. На противагу утилітарним цінностям, духовні (друга група цінностей) – вкорінені внутрішньо та мають самодостатній характер, тобто вони не потребують зовнішніх мотивів і виправдань. Окрім того, якщо утилітарні цінності визначають цілі діяльності, то духовні – смисл людської діяльності. Відповідно до цього духовний світ особистості структурує власну ієрархію. Ключова альтернатива полягає в тому, щоб передусім, мислити себе і навколишню дійсність буденно, емпірично, утилітарно і суто функціонально чи навпаки співвідносити свої наміри й дії з етичними і телеологічними критеріями, пріоритетами, преференціями.

В даному контексті важливо зазначити, що людська духовність містить три основних базових моменти: пізнавальний, моральний та естетичний. У свою чергу їм відповідають три типи духовних творців: мудрець, праведник та художник. Серцевиною або ж центральним ядром всіх начал є моральність. Якщо знання дає нам істину і вказує шлях, то моральне начало передбачає спроможність і потребу людини вийти за межі свого егоїстичного «я» і засобом цілеспрямованих дій утверджувати добро.

Додатково варто зауважити, що особливістю духовних цінностей є їх здатність генерувати стрижень культури, визначальні відносини й потреби людей: загальнолюдські (мир, життя, розвиток), цінності спілкування (довіра, дружба, любов), соціальні цінності (зміст соціальної справедливості, права і свободи людини), цінності стилю життя, самоствердження особистості тощо. З точки зору людської суб'єктивності ієрархія цінностей існує ще й тому, що зрозуміти цінність чогось можна лише в порівнянні. Наприклад: найціннішe для людини – життя, але людина має відмовитись від свого життя, коли цього вимагає порятунок іншої людини. В процесі свого розвитку цінності втрачають свій безпосередній зв'язок з дійсністю і починають існувати у формі ідеалу і мети. Так, цінності

виступають загальнообов'язковими нормами існування спільноти, формуючи з неї цілісну систему, тож їх прийнято визнавати як загальнообов'язкове правило поведінки. Будучи елементом компромісу, вони опосередковано визначають структуру суспільства, формують систему узгодженості як вимогу існування єдиної системи. Позитивною стороною суспільних цінностей є формування в межах суспільства природного, об'єктивного механізму трансляції цих цінностей. У цьому відношенні суспільні цінності краще захищені й чіткіше сформульовані; вони мають досконало відпрацьовані механізми заохочення з боку суспільства, ніж цінності індивідуальні та загальнолюдські [7, с. 302-303].

Щодо дихотомії цінностей та їх типології існують різноманітні науково обґрунтовані концепції. Так, Д. Леонтьєв зазначив, що цінності співвідносяться із цілепокладанням і детерміновані ним, тоді як норми стосуються засобів і способів реалізації обраної мети. «Нормативна система більш жорстко, ніж ціннісна, зумовлює діяльність, оскільки, по-перше, норма не має градацій – її або дотримаються, або ні, натомість цінності відрізняються за шкалою «інтенсивності», їм притаманна більша або менша міра категоризму. По-друге, конкретна система норм базується на внутрішній монолітності. Людина у своїй діяльності дотримується її повністю і цілковито, неприйняття котрогось із елементів цієї системи засвідчує нестійкість, суперечливість особистісної структури стосунків. Натомість система цінностей, як правило, вибудовується за принципом ієрархії: людина жертвує одними цінностями заради інших, варіює порядок їхньої реалізації тощо. Цінності виступають своєрідними цільовими орієнтирами, визначаючи верхню межу рівня соціальних вимог особистості; норми є тим середнім «оптимум», переступивши межі якого, особистість ризикує опинитися «під обстрілом» неформальних санкцій» [6, с. 21-22].

У результаті аналізу ціннісних протиріч висновуємо, що будь-яке рішення по реалізації тієї чи іншої суспільної цінності може викликати негативні наслідки. Очевидно взагалі не буває несуперечливих рішень, які містять лише «плюси». Тому не слід шукати рішення, яке мало б виключно позитивні наслідки, як і було б помилкою відмовлятися від в цілому прогресивних змін на підставі того, що деякі з них містили негативні наслідки. Так, можна прийняти позицію І.Берліна, який стверджував, що ми повинні застосовувати «бухгалтерію», згідно з якою в кожному конкретному випадку неможливо приділити рівну увагу всім цінностям і принципам. Найкраще – це дотримуватися деякого нехай навіть хиткого, але навіть балансу, який стоїть на заваді виникненню надзвичайних ситуацій і неприйнятних альтернатив. Власне, відповідальні політичні сили якраз і прагнуть створити такі баланси на практиці.

Похідним від поняття «цінності» є термін «ціннісні орієнтації». Це більш широке поняття, яке передбачає структурний зв'язок чи відношення цінностей та ціннісно орієнтованого суб'єкта, синтезує конкретну психологію особистості та соціологію середовища. Про ціннісні орієнтації говорять в двох значеннях: ідеологічні, моральні, політичні основи оцінок суб'єктом дійсності та орієнтації в ній; та спосіб диференціації об'єктів за їх значимістю.

З-поміж низки інваріантних цінностей (життя, любов, гідність, справедливість і т.д.) окремо можна виділити свободу, яка споконвіку вкарбована в глибинах людської підсвідомості. Прагнення свободи шукає підкріплення, духовної та матеріальної основи. Такою основою сьогодні повсюдно визнається освіта - основний стратегічний гарант якості життя. З другої половини XX століття особливо помітні люди (і не лише «вільних професій»), які обирають рід заняття не з корисних, спортивних чи духовних поривань, а так, щоб робота давала їм можливість більш-менш самостійно розпоряджатися своїм часом. Такі їх ціннісні пріоритети: передусім свобода, а решту – лише засоби для її забезпечення.

Щодо політичних цінностей, то це – об'єкти, ідеї, явища і процеси політичного

життя, а також їхні властивості, які покликані задовольняти соціальні потреби і інтереси індивіда. Вони є невід'ємною складовою частиною політичної культури суспільства і віддзеркалюються у політичній свідомості людей. Система політичних цінностей складається з соціально-політичних ідеалів і цілей, принципів і норм політичного життя, політичних традицій і символів, зразків політичної поведінки тощо.

Для того, щоб стати орієнтирами і цілями суспільства, політичні цінності потребують обґрунтування, доказів своєї істинності, своєї універсальної прийнятності. Існують чотири теорії обґрунтування цінностей взагалі і політичних цінностей. Перша – натуралістична, яка виводить цінності з природи людини, апелює до її потреб. Все ж, такий підхід не дає остаточного розв'язання проблеми, оскільки проблеми людей мінливі й суперечливі. До натуралістичного варіанту відноситься і обґрунтування цінностей, виходячи з потреб функціонування суспільства. Але останній, як і потреби людини, піддаються різному тлумаченню. Наступна методика – інституційна, за якої цінності обґрунтовуються шляхом освячення деяким безумовним авторитетом (у часи Середньовіччя це був авторитет релігії, нині – авторитет науки). Однак ті чи інші положення релігії часто суперечать одна одній, а наука є також неоднозначною у своїх висновках. Інтуїтивний підхід передбачає відмову від раціонального обґрунтування цінностей: завдання науки вбачається лише в змалювання уже наявного змісту цінностей. Останній – діалоговий, за якого зміст цінностей виявляється шляхом постійної дискусії між різними зацікавленими суб'єктами, засобом взаємного з'ясування і узгодження позицій. Отож, всі наведені підходи мають як позитивні, так і негативні сторони, хоча в науковій і політичній практиці плюралістичного суспільства найбільш поширений діалоговий підхід до обґрунтування цінностей [5, с. 12].

Політичні цінності існують у вигляді принципів, ідей, цілей (наприклад, гуманізму, справедливості, демократії, свободи, порядку тощо). Ці принципи і цілі можуть бути в різній мірі словесно виражені й теоретично оформлені. Доволі різноманітним у них може бути питома вага емоційного та образного компонентів. Поєднання політичних цінностей утворює політичні ідеології. У стислому визначенні політична ідеологія є теоретично оформленою ієрархією політичних цінностей. В ідеології соціальні групи намагаються обґрунтувати все загальність характеру своїх політичних цінностей, довести їх право чинність та універсальну прийнятність, значущість. Боротьба ідеологій – це боротьба за ціннісну орієнтацію людей.

З огляду на багатоманітність потреб та інтересів, суспільство здебільшого послуговується кількома політичними ідеологіями, які ієрархічно побудовані і теоретично оформлені системи політичних цінностей. Основними функціями політичних ідеологій є функції орієнтації, інтеграції та мобілізації. Іншими словами, будь-яка політична ідеологія повинна сформулювати мету політичної практики, об'єднати прихильників досягнення цієї мети і надихнути їх на активні дії [1, с. 42]. Серед базових ідейно-політичних напрямків відокремлюють лібералізм, соціалізм, консерватизм, анархізм, фашизм, а також некласичні ідеології. Різні політичні ідеології при усіх своїх сутнісних, концептуальних відмінностях мають спільні відмінності, які відносяться до їх ґенези, внутрішньої структури, суспільно-політичної динаміки.

У формуванні ідейного потенціалу лібералізму брали участь відомі філософи й економісти Т. Гоббс, Дж. Локк, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, А. Сміт та інші. Ліберальні ідеї та цінності мали неабиякий вплив на формування західних політичних систем, тому їх часто й називають ліберальними демократіями. Ці системи конституційні тим, що прагнуть обмежити владу уряду й охороняти громадянські свободи, та є представницькими тим, що політична влада має набуватися шляхом виборів. Фундаментальними цінностями лібералізму є індивідуалізм

та свобода. Як зазначав Р. Дарендорф, в моральному відношенні лібералізм є переконанням, що головне – це індивід, захист його недоторканості, розвиток його можливості, його життєві шанси. Що ж стосується соціальних груп та інститутів, то вони можуть бути не самоціллю, а лише засобом для індивідуального розвитку.

За ліберальною концепцією, індивідуалізм — це віра у верховну важливість особистості над соціальною групою чи колективом. Згідно з методичним індивідуалізмом, особистість посідає центральне місце в будь-якій політичній теорії або соціальному поясненні — всі заяви про суспільство повинні робитися з точки зору особистостей, з яких воно складається з іншої сторони, етичний індивідуалізм, натякає на те, що суспільство має бути сконструйоване таким чином, щоб допомагати особистості, віддаючи пріоритет правам, потребам чи інтересам індивіда. Водночас, етичним стрижнем лібералізму вважається категоричний імператив І.Канта: сповідувати лише таку суспільно-політичну і загалом світоглядну максиму, керуючись якою людина може побажати, щоб концептуальний орієнтир набув ознак всезагального закону.

Лібералізм вірить у відповідальну людину, в її чесноти, громадянську зрілість і відповідальність, апелює до високоморальної особистості, яка чинить розумно і по совісті, поєднує свої інтереси з інтересами соціального цілого, готова відповідати за свій вибір і вчинки. В економічній сфері лібералізм передбачає усунення надмірної регламентації, позаекономічних форм залежності та підприємницьку свободу. Ця свобода ґрунтується на приватній власності і на ринкових взаєминах. Загалом же ідеал суспільного життя, запропонований лібералізмом, передбачає поєднання інтересів індивіда та суспільства, свободу всіх людей у їх самовизначенні.

Соціалізм — це не тільки низка взаємопов'язаних аргументів, а й цілісна доктрина. Між його інтерпретаторами-теоретиками та політичними прихильниками і опонентами існують суттєві розходження щодо переліку, а то й самого існування «суттєвих» складників соціалізму. Ця політична ідеологія є своєрідною спробою подолання непослідовності і суперечливості лібералізму. Спираючись на принципи, вже сформульовані лібералізмом, соціалізм поставив перед собою мету їх реального втілення: рівна свобода для всіх і в усіх (а не лише в правовій) сферах діяльності.

Протиставлення соціалізму капіталізму логічно й історично було вторинним по відношенню до його протиставлення індивідуалізму як сутнісній ознаці лібералізму. Якщо лібералізм заснований на принципах стихійної саморегуляції суспільних взаємин, то соціалізм вважає за необхідне їхню корекцію, виходячи з інтересів суспільства в цілому. Провідними ідеями соціалістичної думки (хоча вони й не характерні для всіх соціалістів) є такі положення: спільнота і колективізм; кооперація; співпраця і братерство; рівність та справедливість; соціальний клас і його влада; спільна власність і праця.

Загалом існує декілька тлумачень соціалізму:

1) соціалізм як перша фаза комуністичної суспільно-економічної фармації. Таке розуміння соціалізму ґрунтується на марксистській теорії суспільно-економічних формацій. Воно характерне для ортодоксальної марксистської філософії і пов'язаної з нею комуністичної ідеології;

2) соціалізм як соціально-економічний лад, який існував у країнах Східної Європи і зберігся досі на Кубі, у Північній Кореї і частково у Китаї та В'єтнамі;

3) соціалізм як процес усуспільнення засобів виробництва. Спочатку цей процес мислився як знищення приватної власності. Останнім часом усе більшою популярністю користується теза про можливість здійснення соціалізації засобів виробництва за умов збереження приватної власності;

4) соціалізм як ідеал свободи, рівності, братерства, щастя всіх людей і процес реалізації цього ідеалу.

На відміну від лібералізму, соціалізму притаманна ставка на соціальну

захищеність, на досягнення більшої рівності в розподілі як засіб забезпечення свободи для всіх членів суспільства. Свобода в соціалістичній ідеології розуміється перш за все як свобода позитивна – «свобода для», в той час як лібералізм схиляється до негативної свободи – «свободи від».

Ідеї консерватизму піднялися реакційною хвилею проти маршу змін у політиці, економіці та суспільному житті, які в багатьох випадках символізували Французьку революцію. Ця ідеологія акцентує увагу на збереженні й використанні позитивного надбання минувшини. Термін «консерватизм» першим використав французький письменник М. Шатобріан. Так він назвав свій журнал, що видавався з 1818 року. У сфері соціально-політичних і загалом світоглядних ідей цей термін має декілька значень: як прагнення зберегти феодальні порядки, як ідеологія дворянства; як вічна загальнолюдська позиція з відповідними цінностями та ідеями; як спосіб думки і дії класів, прошарків, соціальних груп, котрі прагнуть зберегти існуючі суспільні порядки. Хоча консерватизм являє собою найбільш стриману політичну ідеологію, він як такий був одночасно і винятково потужним. Загалом, основна ідея консерватизму — захист традицій. Традиція посилається на цінності, практику й інституції, які існували завжди й особливо передавалися з покоління до покоління. Серед інших цінностей цієї ідеології - людська недосконаліть (скептицизм), органічне суспільство (органіцизм), ієрархія суспільних інститутів та влади (ієрархізм, кратоцизм), власність (приватизм).

У смисловій багатоманітності терміну «нація» виокремлюються два основних значення: перше – нація як сукупність громадян певної держави; друге – вища форма розвитку етносу. В першому випадку йдеться про територіальну націю, про політичну націю-державу, в другому – про етнічну націю. Відповідно, націоналізм також може бути або державницьким, або етнічним. Етнічний націоналізм акцентує увагу на забезпеченні умов для розвитку певного етносу, на збереженні і відродженні етнічності як певної культури – мови, фольклору, духовного спадку, релігії тощо. У руслі етнічного націоналізму інколи виокремлюють етнокультурний та етнопопулярний типи націоналізму. Перший бачить своєю метою збереження етнічної культури: в його контексті нація розглядається у вигляді найвищої духовної сили, по відношенню до якої населення вбачається лише в якості засобу. Другий – в якості провідного завдання визначає забезпечення умов життя для людської популяції, котра є носієм ознак етнічності. Тут первинними є інтереси популяції, етнічна ж культура має підлегле, вторинне значення. В даному випадку етнічне поступається соціальному. Державницький націоналізм в своїй основі орієнтується на забезпечення інтересів населення, але при цьому він абстрагується від ознак етнічності, оскільки популяція може бути представлена вихідцями з різних етносів.

Етимологічний аналіз терміну фашизм (а він є похідним від італійського fascismo – згусток, об'єднання) дає лише найбільш загальну орієнтацію в розумінні фашизму як ідеології політичного руху: фашизм є вираженням прагнення до об'єднання людей. Фашизм трактується як ідеологія виражає загальні риси в ідеології італійського фашизму, націонал-соціалізм в Німеччині та франкістського фалангізму в Іспанії. Йдеться про крайню ступінь націоналізму (шовінізму) або расизму, коли підкреслюються переваги однієї нації або раси над іншою, культ вождя, жорстка ієрархія управління, опертя на насилля. Існує інший підхід до тлумачення змісту цієї політичної ідеології, за яким фашизм – це ідеологія, яка підкреслює пріоритет соціально цілого над індивідуальним, виправдовуючи репресивні засоби заради підтримання соціального порядку. Тут фашизм розуміється як крайній лібералізм, правий консерватизм, ототожнюється з будь-яким тоталітаризмом, а радикальні форми соціалізму (більшовизм, сталінізм) розглядаються як різновид фашизму.

Анархізм є ідеологією, що проголошує своєю метою звільнення індивіда від

усіх різновидів політичної, економічної і духової влади, побудови суспільства, в якому відсутнє панування людини над людиною. Згідно з ідеями анархізму безумовна свобода людини як вища цінність виключає будь-яке управління ззовні. Крім того, соціальне життя людей має бути вибудуване на принципах взаємної вигоди і самоуправління, а свобода індивіда реалізована в асоціаціях, в яких кожен управляє лише собою (асоціації можуть входити в федерації, зберігаючи при цьому свою автономію).

Анархізму не притаманна концептуальна єдність. Існує індивідуальний анархізм, солідаристський, колективістський та комуністичний. Згідно з поглядами представника індивідуального напрямку М. Штірнера, індивід ні в чому не повинен обмежувати себе, адже його головна мета – насолода. Люди-егоїсти повинні створювати об'єднання егоїстів, в яких кожен має право на власний розсуд жити за рахунок інших спів егоїстів. Представником солідаристський анархізму є П. Прудон, який вважав необхідним ліквідацію власності, що не пов'язана з працею. Ідеал суспільства він пов'язував з асоціаціями дрібних власників (селян, ремісників), які живуть за рахунок власної праці. Головним ідеологом колективістського анархізму є М. Бакунін. Цей напрям передбачає перетворення капіталу, землі і засобів виробництва на спільну власність сільськогосподарських, ремісничих та індустріальних кооперативів. Відповідно члени цих асоціацій мають отримувати винагороду відповідно до їх трудового внеску. Комуністичний анархізм, головним теоретиком якого є П. Кропоткін, передбачає здійснення принципу «кожному – по потребам», спільну працю й спільне споживання продуктів праці. Незалежно від концептуальних розбіжностей, прихильники анархізму акцентують увагу на таких властивостях майбутнього анархічного соціального устрою, як самоуправління, добровільність, децентралізація, протидія будь-якому посиленню влади, експлуатації і пануванню.

Ідеологія і соціальний рух екологізму, як одного з напрямів некласичних ідейно-політичних течій сформувалися в 70-ті роки як реакція на забруднення навколишнього середовища, вичерпання природних ресурсів, що поставило під загрозу саме існування людства. Головним змістом ідеології екологізму є пошук ефективного розв'язання екологічної проблеми. Основними різновидами екологізму вважаються гуманістичний та біоцентричний інвайронменталізм (екологізм). Метою гуманістичного екологізму є зміна всієї соціальної практики людини, як такої, що шкодить і навколишньому середовищу, і самій людині. Збереженні природи розглядається як умова збереження людства. Йдеться про відмову від надмірно високих стандартів споживання, що зумовлюють розвиток виробництва, котре шкодить природі. Мета біоцентричних біологістів – збереження біосфери в цілому. З цієї точки зору самознищення людського фактору не є визначальним аспектом. Біоцентристи готові погодитися з такою перспективою, якщо це сприятиме збереженню біосфери в цілому, котра породить нові види високоорганізованого життя.

Фемінізм спрямований на викорінення панування чоловіків над жінками в суспільному житті. У дослідженнях феміністської спрямованості аналізуються світоглядні основи панування чоловіків, наводяться докази неправочинності й хибності тези про переваги чоловіків над жінками. Для крайнього фемінізму характерним є доведення переваги жінки над чоловіком у фізіологічному, інтелектуальному та етичному аспектах. Заперечення авторитету мужчин в усіх сферах життєдіяльності – найбільш характерна ознака і риса фемінізму.

Основною цінністю ідеології комунітаризму є братерство. Прихильники комунітаризму критикують сучасне суспільство за те, що владні структури і соціальні інститути в ньому нав'язують певний спосіб життя, який не відповідає потребам людини зокрема та суспільства загалом, при цьому індивіди втрачають свою ідентичність і суверенність. В сучасному суспільстві засоби домінують над цілями, а цінність істини та людяності підмінюється цінністю успіху. Ідеологія

комунітаризму відхиляє автономію індивіда і обґрунтовує свої постулати на необхідності побудови суспільства, виходячи зі спільного блага.

Інтегральною ознакою сучасності є зближення лібералізму та соціалізму, так звана конвергенція цих ідейно-політичних течій. За визнанням самих лібералів, ХХ століття було епохою соціал-демократії, коли майже всі партії, які перебували при владі, були змушені проводити політику, котра в тій чи іншій мірі базується на соціалістичних цінностях. Методи втручання держави в стихію ринку набули всезагального поширення. Між іншим, саме завдяки цим методам, на яких наполягала соціально-економічна теорія Кейнса, вдалося подолати кризові явища в економіці Заходу. В цьому сенсі «Новий курс» Т. Рузвельта – одне з найбільш переконливих свідчень зміщення лібералізму в бік соціалізму [2, с. 308-309].

Цінності соціальної захищеності й справедливості, що включають у себе істотний перерозподіл матеріальних благ на користь соціально незахищених членів суспільства ввійшли в ідеологію та практику лібералізму. Сучасні ліберали погоджуються з тим, що держава повинна бути не лише правовою, а й соціальною – тобто надавати підтримку своїм підлеглим, нести за них відповідальність. Відтак, можна стверджувати, що сучасний лібералізм, на відміну від класичного, є лібералізмом соціальним. З іншого боку, із соціалістичної ідеології поступово зникали положення, котрі робили її непримиримою з ідеологією лібералізму. Чим далі, тим більше соціалізм погоджувався з доцільністю й ефективністю цінностей приватної власності та ринкової конкуренції. Таким чином, зрушення соціалізму вправо, в бік лібералізму, є очевидним і повсюдним. Воно виявилося результатом перш за все ціннісного перегляду, переакцентування ціннісних пріоритетів [3, с. 119-120]. Прикладом такого дрейфу вправо я робота урядів Т. Блера та Г. Шрьодера.

Якщо говорити про загальні тенденції в інституюванні та структуруванні ідейно-політичних напрямів на даному етапі, то вони в більшості сповідують схожі політичні цінності. Це стабільний розвиток, що передбачає турботу про навколишнє середовище, економічний прогрес, соціальну справедливість, дотримання прав людини, що має гарантувати особисту безпеку, культурну ідентичність та соціальну інтеграцію для кожного і демократія як успішне прозоре врядування та співучасть. Однак, форма та ієрархія в даному контексті є не менш визначальними. Так, методи і принципи синтезування ідейно-теоретичних пріоритетів демонструють ознаки чи не вирішального фактору суспільного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Батищев Г. С. Истина и ценности / Г. С. Батищев // Познания в социальном контексте. – М.,1994. – С.7–43.
2. Василенко И. А. Политическая глобалистика: Учеб. пособие. / И. А. Василенко – М. : Логос, 2003. – 359 с.
3. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. – К.: Фенікс, 2003. – 584 с.
4. Дністрянський М. С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології / М. С. Дністровський – Львів: ЛНУ, 2003. – 111 с.
5. Крымский С.Б. Ценностно-смысловой универсум как предметное поле философии / С. Б. Крымский // Философская и социологическая мысль. – 1996. – №3-4. – С. 3–15.
6. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д. А. Леонтьев // Вопр. философии. – 1996. – №4. – С.20-28.
7. Ціннісні орієнтації (Аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80 – 90-х років). – К. : Наукова думка, 1995. – 324 с.
8. Voanews [Electronic resource]. – Access mode: www.voanews.com/content/one-hundred-boko-haram-fighters-killed-900-hostages-freed-in-cameroon-operation/3084185.html. (Accessed 20 July 2015)

REFERENCES:

1. Batishchev G.S. Istina i tsennosti [Truth and Values] / Poznaniya v sotsial'nom kontekste [Experience in a social context]. – M.,1994. – S.7–43.

2. Vasilenko I. A. Politicheskaya globalistika: Ucheb. posobie. [Political globalistics: Proc. Allowance]. – M. : Logos, 2003. – 359 s.
3. Hlobalni transformatsii. Polityka, ekonomika, kultura [Global Transformation. Politics, economics and culture]. – K.: Feniks, 2003. – 584 s.
4. Dnistrianskyi M. S. Heopolitychni doktryny i pidkhody: krytychnyi analiz metodolohii [Geopolitical doctrines and approaches: critical analysis methodology]. – Lviv: LNU, 2003. – 111 s.
5. Krymskiy S.B. Tsennostno-smyslovoy universum kak predmetnoe pole filosofii [Value-semantic universe as the subject field of philosophy] / Filosofskaya i sotsiologicheskaya mysl' [Philosophical and sociological thought]. – 1996. – №3-4. – S. 3–15.
6. Leont'ev D.A. Tsennost' kak mezhdistsiplinarnoe ponyatie: opyt mnogomernoy rekonstruktsii [Value as an interdisciplinary concept: the experience of multi-dimensional reconstruction] / Vopr. Filosofii [Problems of Philosophy]. – 1996. – №4. – S.20-28.
7. Tsinnisni oriientatsii (Analiz sotsialno-filosofskykh kontseptsii Zakhodu 80 – 90-kh rokiv) [Values (Analysis of socio-philosophical concepts West 80 - 90 years)]. – K. : Naukova dumka, 1995. – 324 s.

Лаврук Т. П., кандидат политических наук, доцент кафедры философии, философии права и юридической психологии Ивано-Франковского университета права им. Короля Даниила Галицкого (Ивано-Франковск, Украина), E-mail: visnukDNU@i.ua

Конструирование политических приоритетов: ценностный аспект

Аннотация. *Субъективная составляющая политических приоритетов является весомым фактором идентификации их сущности. Тем не менее, в целом политические приоритеты обусловлены ценностными преференциями, которые являются объективным результатом развития политического сознания. Особенности циркуляции политических ценностей, приоритетов, законов и принципов в условиях информационного общества актуализируют научный поиск для определения их структуры и закономерностей.*

Ключевые слова: *информационное общество, политические ценности, политические принципы, политические приоритеты, политические закономерности, политические идеологии.*

Lavruk T., PhD in political science, assistant professor of the department of philosophy, philosophy of law and legal psychology Ivano-Frankivsk University of Law named King Danylo Galician, (Ivano-Frankivsk, Ukraine), E-mail: visnukDNU@i.ua

Construction of political priorities: evaluative aspect

Abstract. *The subjective component of political priorities is an integral factor in identifying their essence. Nevertheless, the general political priorities are influenced by value preferences, which are the objective results of development of political consciousness. Features of the circulation of political values, priorities, laws and principles in the information society actualize scientific research to determine their structures and patterns.*

Key words: *information society, political values, political principles, political priorities, political laws, political ideologies.*

УДК 48(355.357)"19/20"

Пугачова Д. В.
молодший науковий співробітник
відділу трансатлантичних досліджень
Державної установи «Інститут всесвітньої історії
Національної академії наук України»
(Київ, Україна), E-mail: nobility@ukr.net

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН СКАНДИНАВІЇ У ПОСТБІПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД

Анотація. *Після завершення холодної війни та становлення багатополярного світу країни Скандинавії обрали різні шляхи, але одну мету – забезпечення найвищого рівня обороноздатності та безпеки у регіоні Північної Європи. Довіра міжнародних організацій*